

Passend onderwijs als verbindende kracht

Uit interviews met intakers, mentoren en teammanagers komt veelvuldig naar voren dat men het moeilijk vindt een balans te vinden tussen doelen als toegankelijkheid, rendement en doelmatigheid. Men vindt het lastig om uitval te moeten voorkomen en tegelijkertijd ‘iedereen maar toe te moeten laten’.

“Binnen een opleidingsteam worstelt men enorm met de kwestie. Het centrale beleid zegt dat iedereen toegelaten moet worden die daar recht op heeft, maar soms is al op voorhand duidelijk dat de student het diploma niet zal halen. Toelating leidt in die gevallen tot meer uitval, terwijl het voorkomen van voortijdig schoolverlaten juist een belangrijke opdracht is” (voorbeeld uit de casestudies passend onderwijs).

In het beleid is de afgelopen jaren sterk de nadruk gelegd op de verbetering van kwaliteit, rendement en doelmatigheid van het mbo. Het actieplan Focus op vakmanschap legde de basis voor nieuwe wetgeving en maatregelen, waaronder de zogenoemde Kwaliteitsafspraken en de wet Doelmatige leerwegen. Kernpunten daarin zijn onder meer terugdringen van uitval, verkorten en intensiveren van opleidingen, aanscherping van instroomeisen, verkorten van de verblijfsduur in het mbo. De wet Toelatingsrecht zet echter tegelijkertijd in op borging en vergroting van de toegankelijkheid van het mbo. De spanning die deze soms tegenstrijdige doelen oplevert, is begrijpelijk en in de praktijk ook voelbaar. Toch laat passend onderwijs in het mbo ook zien hoe overbrugging tussen de tegenstrijdige doelen gemaakt kan worden. Juist in passend onderwijs komen de doelstellingen van toegankelijkheid, kwaliteit van onderwijs en ondersteuning en rendement (voorkomen van uitval) samen. Hoewel er nog een lange weg te gaan is, zijn er veelbelovende ontwikkelingen beschreven die laten zien dat grote toegankelijkheid kan samengaan met meer aandacht voor individuele ondersteuning van studenten en dat doelmatigheid betekent dat ook stages en stagebegeleiding passend moeten zijn.

Basisondersteuning: passend onderwijs in de opleidingsteams

De brede aandacht voor de basisondersteuning is zonder twijfel de meest verrassende impact die passend onderwijs op het mbo heeft gehad. Passend onderwijs is op de agenda van de opleidingsteams komen te staan. De onderzoeken geven nog geen reden om daarvan al grote positieve effecten te verwachten. Daarvoor is het nog te vroeg: de ontwikkeling staat bij vele opleidingsteams in het mbo nog in de kinderschoenen.

“Een van de scholen in de casestudies passend onderwijs typeert de omslag in het denken met het credo: van passend onderwijs naar passend onderwijzen. Men spreekt daar van de overgang van fase 1 naar fase 2, van eerst het organiseren van zaken als de intake en tweedelijns ondersteuning, naar de volgende fase van passend onderwijs in de klas, passend onderwijzen”.

Bovendien roept de verschuiving naar de opleidingsteams ook tegenkrachten op. We zien teams en individuele docenten die extra ondersteuning van studenten niet hun kerntaak vinden, we zien experts uit de tweedelijns ondersteuning die extra ondersteuning als hun specialistische domein beschouwen. Redenen genoeg om terughoudend te zijn met een oordeel over de effecten van de basisondersteuning. Dat gezegd hebbend is er in het mbo – mogelijk meer dan in het po en vo – ook een positief elan ontstaan door passend onderwijs. Terwijl de bestrijding van voortijdig

schoolverlaten vooral in het teken stond van negatieve aspecten als verzuim en uitval, heeft passend onderwijs veel meer een positieve lading. Het gaat om studenten helpen succesvol te zijn in hun loopbaan. Een doel waar professionals in het onderwijs snel voor warm lopen

Studenten en ouders

Het onderzoek dat is gedaan onder ouders en studenten laat twee kanten van de werkelijkheid zien. Het toont de kant van grote, breed gevoelde tevredenheid, zowel bij ouders als bij studenten. En het toont de werkelijkheid van schrijnende gevallen waarin het niet is gelukt om student een goede plek in het mbo te bieden. Beide werkelijkheden zijn waar. Het casuïstisch onderzoek dat is gedaan, laat zien hoe complex de gevallen soms zijn en hoe ondanks inzet van ouders en anderen het niet lukt een jongere in een opleiding te plaatsen. Tegelijkertijd voelen de meeste jongeren met een ondersteuningsbehoefte zich welkom in het mbo, voelen ze zich gehoord en betrokken. Vrijwel alle scholen betrekken ouders van minderjarige studenten bij het maken van afspraken over extra ondersteuning. Het is een terugkerend thema in de waardering van passend onderwijs: er gaat heel veel goed, maar er gaat ook regelmatig wat fout. Dat geldt evenzeer voor passend onderwijs in het mbo.

“Een ouder geeft aan dat het mbo wat haar betreft nog ver achterloopt bij het vmbo als het gaat om passend onderwijs. Een ander ouderpaar is juist positief verrast. Na ervaringen in het speciaal onderwijs hadden zij weinig verwacht van zo’n grote ‘leerfabriek’, maar het tegendeel bleek waar. Hun kind wordt uitstekend begeleid en doet het heel goed op het mbo”.

Samenwerken aan een dekkend aanbod?

Het mbo kent een heel breed aanbod aan extra ondersteuningsmogelijkheden, maar daarmee is nog niet gezegd dat elke student ook de ondersteuning krijgt die nodig is. Afspraken in een bijlage bij de onderwijsovereenkomst zijn niet altijd een garantie dat de afgesproken ondersteuning ook geboden wordt. Om in de praktijk een goed ondersteuningsaanbod waar te kunnen maken moet de mbo-instelling vaak samenwerken met externe partners. Verschillende onderzoeken laten zien dat het mbo op het gebied van passend onderwijs nog niet optimaal afstemt en samenwerkt met zijn omgeving. Dat geldt voor gemeenten en jeugdhulp, voor het aanleverende onderwijs (samenwerkingsverbanden) en voor leerbedrijven. In het geval van gemeenten liggen de oorzaken aan beide kanten, zowel bij gemeenten als bij de mbo-instellingen zelf. Juist als het gaat om een dekkend aanbod aan ondersteuning en de grenzen die mbo-instellingen daarin ondervinden, is de samenwerking met andere partijen van groot belang. Het voorbeeld van het schoolmaatschappelijk werk laat zien hoe op uitvoerend niveau de verbinding gemaakt kan worden tussen het ondersteuningsaanbod binnen en buiten de mbo-instelling. Ook de zogenoemde mbo-jeugdteams (‘mbo als wijk’) zijn daarvan een voorbeeld. Juist waar het mbo tegen grenzen van het eigen ondersteuningsaanbod aanloopt – of die wil gaan stellen – biedt de samenwerking met externe partners mogelijkheden om jongeren toch verder te kunnen helpen.

Meer informatie

Het onderzoek maakt deel uit van het door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek gefinancierde onderzoeksprogramma Evaluatie Passend Onderwijs 2014-2020. Bezoek onze website voor meer onderzoeksresultaten: www.evaluatiepassendonderwijs.nl

Bron: Eimers, T., & Kennis, R. (2018). [Evaluatie passend onderwijs. Sectorrapport mbo](#). Nijmegen: KBA Nijmegen.